Romeinse martelaren

Het verschijnsel van de vroeg-christelijke martelaren is voor een moderne lezer lastig te begrijpen. Uit de verhalen en getuigenissen van hun lijden spreekt vaak een schokkende verachting voor het ondermaanse leven en een brandend verlangen naar zelfvernietiging en dood. Waar komt die haat tegen het leven en die zelfkwelling toch vandaan?

De classicus G.W. Bowersock kijkt er met de frisse blik van een relatieve buitenstaander tegenaan. In zijn studie *Martyrdom & Rome*, de neerslag van een viertal lezingen, is hij niet uit op een theologische rechtvaardiging of bestrijding van het christelijk martelaarschap, maar wil hij het verklaren. Zijn antwoord is verrassend simpel: de martelaars passen binnen het
[p. 861]
kader van de Romeinse cultuur van de keizertijd. De stedelijke cultuur en organisatie, de spelen en ander openbaar spektakel, de populariteit van wonderdoeners en charlatans, atleten en gladiatoren, het verlangen naar roem na de dood, maar vooral het vroeg-Romeinse concept van zelfdoding: dit zijn allemaal factoren waardoor het fenomeen in vruchtbare aarde viel. Een sterk argument is dat christelijke martelaars zich nauwelijks voordeden buiten de Griekse en Romeinse steden in het Romeinse rijk. Pas in een wat later stadium remden kerkvaders het enthousiasme voor de martelaarsdood af, totdat Augustinus uiteindelijk alle zelfdoding expliciet veroordeelde.

Dit prettig leesbare boek is overtuigend, maar roept natuurlijk ook vragen op. Zo verklaart Bowersocks uitleg nog niet het ‘masochisme’, die vurige drang tot zelfdestructie. Die zit er in de vroeg-Romeinse gedachtenwereld nog niet in. En vanwaar die gruwelijke en bloederige details in veel martelaarsgetuigenissen? Stof tot verder nadenken houden we dus nog wel even. Een wat aards detail tot slot: band en stofomslag zijn werkelijk prachtig uitgevoerd in maagdelijk wit en schreeuwend rood. Passender kan het niet.

□ Vincent ***Hunink***

G.W. Bowersock, *Martyrdom & Rome*, Cambridge University Press, Cambridge, 1995, 106 blz., ISBN 0-521-46539-7, £19,95 (ca. fl. 61).